

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-4-300 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 10-24/336-121
Karar Tarihi : 18.3.2010

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, Mehmet Akif ERSİN,
İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY,
Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : Orçun SENYÜCEL, Burcu CAN

C. BAŞVURAN : - Şenbayrak Otomotiv Petrol Ürn. İnş. Mal. Paz. Tic. A.Ş.
Yeşiloba Mh. T. Cemal Beriker Blv. Trafik Karş. Adana
- Şenbayrak Otomotiv Petrol Ürn. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Yeşiloba Mh. T. Cemal Beriker Blv. Yeni Hal Karşısı
No:538
Adana

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Otomotiv Distribütörleri Derneği
Barbaros Blv. Bahar Sk. No:4, Baras Han, K:7
Balmumcu/İstanbul
- Nissan Otomotiv A.Ş.
Kuşbakışı Cad. No:11 PK:46 34662
Altunizade/İSTANBUL
- Hyundai Assan Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Şehit Mehmet Fatih Öngül Sk. No:2 34742
Kozyatağı/İstanbul
- Temsa Global San. ve Tic. A.Ş.
Kısıklı Cd. Şehit Teğmen İsmail Moray Sk. No:2/1 34662
Altunizade İstanbul/Türkiye
- Çelik Motor A.Ş.
Atatürk Mh. Anadolu Cd. Yanyol Sk. No:5
Şekerpınar/Kocaeli
- Baylas Otomotiv A.Ş.
Boyalı Köşk Sk. No:4/1 Bebek Beşiktaş/İstanbul
- Mazda Motor Logistics Europe N.V.
Mazda Motor Belux, Blaasveldstraat 162, 2830
Willebroek, Belgium
- Mazda Motor Türkiye A.Ş.
Çavuşoğlu Mh.Sanayi Cd. No:27 Kartal 81430
İstanbul/Türkiye

- Bora KOÇAK

Boyalı Köşk Sk. No:4/1 Bebek Beşiktaş/İstanbul

E. DOSYA KONUSU : Şenbayrak Otomotiv A.Ş. ve Şenbayrak Petrol Ltd. Şti. (birlikte Şenbayrak) tarafından Rekabet Kurulunun 9.9.2009 tarih ve 09-41/998-M sayılı kararı ile motorlu taşıtlar sektöründe faaliyet gösteren çeşitli teşebbüslerin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal edip etmediğinin tespiti amacıyla açılmış olan soruşturmaya yönelik bilgi ve belge sunumu, ilgili teşebbüslerin şikâyetçi şirketler aleyhine gerçekleştirdiği faaliyetlerin söz konusu soruşturma konusu kapsamına dâhil edilmesi ve Rekabet Kurumu'nun aynı hususta vermiş olduğu 11.7.2007 tarih ve 07-59/683-239 sayılı Kararı'nın yeniden değerlendirilmesi talebi.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikâyet başvurusunda;

1. Şikâyetçi Şenbayrak'ın Adana'da 2005 yılı sonuna kadar Mazda Motor Türkiye A.Ş., Baylas Otomotiv A.Ş. (Baylas) ve Çelik Motor A.Ş. (Çelik Motor) bayiliği yaptığı,

2. 2005 yılında Çelik Motor Marka Müdürü Bora KOÇAK'ın Adana'ya yeterince araç vermemeye başladığı ve Şenbayrak'a, sözleşme konusu araçların yetkili satıcı olarak faaliyet gösterilen yerden başka bir yerde sergilendiği gerekçesiyle, iki yıl süre tanımak suretiyle fesih ihbarında bulunduğu, söz konusu işlemin 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne aykırı nitelikte olduğu, ayrıca bu süreçte Rekabet Kurumuna başvuruda bulunulduğu,

3. Bora KOÇAK Baylas Genel Müdürü olduktan sonra, Şenbayrak'ın sunmuş olduğu teminatın yetersiz olduğu gerekçesiyle, 13.4.2006 tarihinde fesih ihbar süresi tanınmaksızın bayilik sözleşmesinin feshedildiği,

4. 2005 yılı sonunda Mazda Türkiye tarafından herhangi bir bildirimde bulunulmaksızın yetkili satıcılık sözleşmesinin feshedildiği ve Bora KOÇAK Mazda Europe firmasında görev yapmaya başladıktan sonra, 25.7.2008 tarihinden itibaren ürün satışının durdurularak yine herhangi bir bildirimde bulunulmaksızın Şenbayrak ile olan bayilik ilişkisinin sona erdirildiği,

5. Yukarıda yer verilen şikâyetlere yönelik Rekabet Kurulu tarafından verilen kararları takip eden dönemde, araç kiralama ve ikinci el araç satışına başlayan şikâyetçi firmanın Nissan Otomotiv A.Ş. (Nissan) Ordu bayisi ve Hyundai Assan Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Hyundai) Kayseri bayisinden satın aldığı ikinci elleştirilmiş (plakası çıkarılmış) araçların, distribütör firmalar Nissan ve Hyundai tarafından, baskı uygulamak suretiyle, satış fiyatından daha yüksek bir bedel verilerek şikâyetçiden satın alındığı,

6. Baylas'ın, "Antalya" bayisine Şenbayrak'a uyguladığı fiyattan daha düşük fiyatla araç satışı yapması sebebiyle, Şenbayrak'ın müşterilerinin mevcut satış sözleşmelerini sona erdirerek "Mersin" bayisinden araç satın aldığı,

7. Belirtilen eylemler sebebiyle şikâyetçi firmanın ticari faaliyetlerini sürdürmez hale geldiği

iddia edilmektedir.

10-24/336-121

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 19.11.2009 tarih ve 8317 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 26.1.2010 tarih ve 2009-4-300/İİ-10-OS sayılı İlk İnceleme Raporu, 4.2.2010 tarih ve 10-13 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 10-13/156-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 8.3.2010 tarih ve 2009-4-300/ÖA-10-OS sayılı Önaraştırma Raporu 12.3.2010 tarih ve REK.0.08.00.00-110/87 sayılı Başkanlık önergesi ile 10-24 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da;

1. Çelik Motor Marka Müdürü olan Bora KOÇAK'ın 2005 yılında Adana'ya yeterince araç vermemeye başladığı; başvuru sahibi teşebbüse, sözleşme konusu araçların yetkili satıcı olarak faaliyet gösterilen yerden başka bir yerde sergilendiği gerekçesiyle iki yıl süre tanımak üzere fesih ihbarında bulunduğu; söz konusu işlemin 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne aykırı nitelikte olduğu ve Bora KOÇAK Baylas Otomotiv A.Ş. Genel Müdürü olduktan sonra başvuru sahibi teşebbüsün sunmuş olduğu teminatın yetersiz olduğu gerekçesiyle 13.4.2006 tarihinde fesih ihbar süresi tanınmaksızın bayilik sözleşmesinin feshedildiği iddialarına ilişkin olarak, daha önce verilmiş Rekabet Kurulu kararları bulunması nedeniyle, aynı hususta yeni bir karar alınmasının mümkün olmadığı,

2. Mazda Motor Logistics Europe N.V., Merkezi Belçika, Türkiye İstanbul Şubesi ve Mazda Motor Türkiye A.Ş. (Mazda Türkiye) unvanlı şirketlere yönelik haksız fesih iddiaları bakımından, başvuru sahibi şirket ile aralarında herhangi bir bayilik sözleşmesi bulunmadığından iddiaların hukuki gerekçeden yoksun olduğu,

3. Nissan ve Hyundai'nin başvuru sahibi teşebbüsün adı geçen distribütör firmaların bayilerinden satın almış olduğu araçları ilk satış fiyatından daha yüksek bir bedelle şikayetçiden baskı uygulamak suretiyle satın alındığı yönündeki iddianın 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığı, işbu hususta söz konusu olacak bir uyuşmazlığın Borçlar Kanunu uyarınca değerlendirilmesi gerektiği,

4. Baylas Otomotiv A.Ş.'nin başvuru sahibi teşebbüse yönelik ayrımcılık uyguladığı iddiasına ilişkin olarak, söz konusu teşebbüsün hâkim durumda bulunmaması sebebiyle 4054 sayılı kanun'un 6.maddesi kapsamında herhangi bir kötüye kullanma halinin söz konusu olamayacağı,

5. Bu itibarla başvuruda iddia edilen hususlar bakımından 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı

görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

Hakkında önaraştırma yapılan şirketler, Türkiye'nin tümünde bayilik ağı vasıtasıyla yeni motorlu taşıtların dağıtımını gerçekleştiren distribütör firmalardır. Belirtilen şirketlerin bayileri ve servisleri ile akdettiği anlaşmalar dikkate alınarak,

10-24/336-121

130 ilgili ürün pazarları “yeni binek otomobiller ve ticari araçlar pazarı” ve “yeni binek otomobiller ve ticari araçların satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetleri pazarı” olarak tespit edilmiştir.

I.2. Tespitler ve Değerlendirme

Başvuru’da bulunan hususlara göre, Şenbayrak tarafından Çelik Motor, Baylas, Temsa ve Nissan aleyhine, diğer bazı teşebbüslerle birlikte Şenbayrak’a karşı uyumlu eylemde bulunmak suretiyle mal boykotu uygulamalarında buldukları iddiasıyla Rekabet Kurumuna başvurulmuş; yapılan önaraştırma sonucunda, Rekabet Kurulu 11.7.2007 tarih ve 07-59/683-239 sayı ile soruşturma açılmasına ve/veya Kanun’un 9/4. maddesi çerçevesinde herhangi bir geçici tedbir alınmasına gerek bulunmadığına ve bu sebeple şikâyetin reddine karar vermiştir. 140 Dolayısıyla şikâyetçi tarafından başvuruda ileri sürülen iddialardan ikinci ve üçüncü maddeye ilişkin olarak daha önce verilmiş bir Rekabet Kurulu kararı mevcut olup, aynı hususta yeni bir karar alınması mümkün değildir.

Benzer şekilde, Çelik Motor aleyhine ileri sürülen iddialara ilişkin olarak şikâyetçi tarafından Kurumumuza daha önce de başvuruda bulunulmuş ve Rekabet Kurulu 12.10.2006 ve 24.8.2006 tarihlerinde aldığı 06-74/960-279 ve 06-59/809-232 sayılı kararlar ile şikâyet konusunun taraflar arasındaki hukuki ihtilafa dayanması sebebiyle konunun önaraştırma açılmasını veya soruşturma yapılmasını gerektirecek nitelikte olmadığına ve şikâyetlerin reddine karar vermiştir.

150 Mazda Türkiye’nin Şenbayrak ile olan bayilik sözleşmesini haksız şekilde feshettiği ve yine Bora KOÇAK isimli şahsın Mazda Europe’da görev yapmaya başlamasını müteakip 25.7.2008 tarihinde Mazda Europe tarafından Şenbayrak’a araç satışının durdurulduğu ve ardından sözleşmenin gerekçe gösterilmeksizin feshedildiğine ilişkin şikâyete yönelik olarak ise, belirtilmesi gereken ilk husus, iddia edildiği şekilde bir haksız fesih söz edilebilmesi için ön koşulun, taraflar arasında akdedilmiş bir yetkili bayilik sözleşmesinin mevcut olması zorunluluğudur. Oysa Mazda Europe ve Mazda Türkiye tarafından verilen bilgilere göre; Mazda Japonya ile Mazda Türkiye arasında 21.8.2002 tarihinde akdedilen distribütörlük anlaşması, 31.3.2007 tarihinde sona ermiştir. Bu tarihten itibaren 160 Mazda bünyesinde yeni bir yapılanma söz konusu olmuş ve Mazda, Türkiye’deki faaliyetlerini Mazda Europe’un Türkiye şubesi aracılığıyla yürütme kararı almıştır. Bununla birlikte, Mazda Türkiye, distribütörlük yetkisini haiz olduğu dönemde Şenbayrak ile aralarında herhangi bir sözleşme ilişkisinin bulunmadığını, ancak Şenbayrak Petrol Ltd. Şti. ile sözleşmeye dayanmayan ticari bir ilişkisi bulunduğunu beyan etmiştir. Aynı hususta Mazda Europe tarafından, taraflar arasında hâlihazırda yahut geçmişte bayilik veya benzeri bir ilişkinin bulunmadığı bildirilmiştir. Hakkında incelemede bulunulan tarafların beyanları ile paralel şekilde şikâyetçi Şenbayrak, adı geçen şirketler ile akdedilmiş bir bayilik sözleşmesi bulunduğu yönünde herhangi bir bilgi yahut belge sunmamış, yalnızca sözü edilen 170 şirketlerden çeşitli tarihlerde araç ve yedek parça satın alındığına ilişkin faturalar ibraz etmiştir. Dolayısıyla şikâyetçi şirket ile gerek Mazda Türkiye, gerekse Mazda Europe arasında yetkili bayilik sözleşmesi bulunmadığı, yalnızca belirli dönemlerde sözleşme dışı alım-satım işlemlerinin gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla, inceleme konusu iddialar bakımından, yetkili bayilik sözleşmesinin haksız suretle feshedilmesi söz konusu değildir.

10-24/336-121

180 Başvuruda yer verilen bir diğer iddia; araç kiralama ve ikinci el araç satışına başlayan şikâyetçi firmanın Nissan Ordu bayisi ve Hyundai Kayseri bayisinden satın aldığı ikinci elleştirilmiş araçların, distribütör firmalar Nissan ve Hyundai tarafından ilk satış fiyatından daha yüksek bir bedelle şikâyetçiden baskı uygulamak suretiyle satın alındığı yönündedir. İddia konusu olaya yönelik olarak şikâyetçi, distribütör firmaların yüksek bir fiyat teklifi ile elindeki araçları satın alma teklifinde bulunmasını, ilgili teşebbüsler bakımından uygulanan bir baskı aracı olarak yorumlamaktadır. Esasen, Borçlar Kanunu'nun 1. maddesi hükmü uyarınca sözleşmeler, taraflar arasında karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanı ile kurulmaktadır. Söz konusu hüküm ve borçlar hukukunun genel ilkelerinden hareketle, sözleşmeler bakımından temel prensibin irade serbestisi olduğu açıktır. Bu itibarla, iradeyi sakatlayan haller ile sözleşme yapma yükümlülüğü öngören özel kanunî düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla, olay konusu satım sözleşmesinde olduğu gibi, taraflar arasında bir sözleşmenin mevcut olması 190 halinde taraf iradelerinin sözleşmenin kurulması yönünde gerçekleştiği varsayılacaktır. Belirtilen hususlar gereği, iddia konusu olaylar 4054 sayılı Kanun kapsamında olmayıp, bu hususta mevcut bulunan bir uyuşmazlığın Borçlar Kanunu uyarınca değerlendirilmesi gerekmektedir.

Son olarak; Baylas'ın "Antalya" bayisine Şenbayrak'a uyguladığı fiyattan daha düşük fiyatla araç satışı yapması sebebiyle Şenbayrak'ın müşterilerinin mevcut satış sözleşmelerini sona erdirerek "Mersin" bayisinden araç satın aldığı iddia edilmektedir. İddiaya göre Baylas, Antalya bayisi dâhil olmak üzere bazı bayilerine filo iskontosu adı altında büyük oranda indirimler uygularken, şikâyetçi Adana bayisine daha düşük indirimler uygulamış; ayrıca il pazar kotaları belirlenirken, 200 Ankara'nın pazar payı Adana'nın pazar payının ... olduğu halde Ankara için kota ..., Adana için ... olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede, bayilerin distribütör tarafından belirlenen kotaları doldurmaları halinde, ilave araç alımlarında distribütör firma tarafından indirim uygulandığı göz önüne alındığında, Adana için kotanın yüksek belirlenmesinin adaletsiz ve ayrımcı bir uygulama olduğu ileri sürülmektedir.

Bilindiği üzere, 4054 sayılı Kanun'un 6.maddesinde hâkim durumun kötüye kullanılması yasaklanmış ve mezkûr hükmün (b) bendi uyarınca "*Eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapılması*" kötüye kullanma halleri 210 arasında düzenlenmiştir. Dolayısıyla bir teşebbüsün diğer bir teşebbüs ya da teşebbüslere yönelik uygulamalarının ayrımcılık olarak nitelendirilebilmesinin ön koşulu, söz konusu teşebbüsün hâkim durumda olmasıdır. Şikâyete konu mal ve hizmetlerin sunulduğu motorlu taşıtlar pazarı ise dünyada sınırlı sayıda oyuncunun bulunduğu oligopolistik yapıdaki bir özellik sergilemekle beraber, Türkiye'de özellikle ithalat imkânlarının gümrük birliği antlaşmasının yürürlüğe girmesinden itibaren genişlemesi sonrasında ilgili pazarda faaliyet gösteren marka sayısında artış görülmüştür. Motorlu taşıt piyasasında dağıtıcı seviyesinde 34 adet teşebbüs ve piyasada 51 marka bulunmaktadır. Sektörde faaliyet gösteren başlıca teşebbüslerin 2005, 2006, 2007 ve 2008 yıllarındaki toplam pazar payları 220 ise aşağıdaki şekildedir:

.....Ticari Sır.....

10-24/336-121

Görüldüğü üzere, Baylas'ın distribütörlüğünü yürüttüğü Citroen'in pazar payı %....'ün altında seyretmektedir; dolayısıyla pazar payları itibariyle Citroen hâkim durumda bulunmamaktadır. Belirtilen gerekçe ile Baylas'ın şikâyetçi bakımından uyguladığı ileri sürülen eylemlerin ayrımcılık olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

230 Öte yandan, şikâyetçi tarafından yukarıda yer verilen iddialara dayanak teşkil eden ve başvuru ekinde Rekabet Kurulu tarafından motorlu taşıtlar sektöründe açılmış olan soruşturmaya dâhil edilmesi talebiyle sunulan bilgi ve belgelerin adı geçen soruşturmanın konu ve kapsamı ile herhangi bir ilgisi bulunmadığından, bu talebin yerinde olmadığı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

1- Çelik Motor A.Ş. marka müdürü olan Bora KOÇAK'ın Adana'ya yeterince araç vermemeye başladığı ve başvuru sahibi teşebbüse, sözleşme konusu araçların yetkili satıcı olarak faaliyet gösterilen yerden başka bir yerde sergilediği gerekçesiyle iki yıl süre tanımak üzere fesih ihbarında bulunduğu, söz konusu işlemin 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne aykırı nitelikte olduğu ve Bora KOÇAK Baylas Otomotiv A.Ş. Genel Müdürü olduktan sonra başvuru sahibi teşebbüsün sunmuş olduğu teminatın yetersiz olduğu gerekçesiyle 13.4.2006 tarihinde fesih ihbar süresi tanımaksızın bayilik sözleşmesinin feshedildiği iddialarına ilişkin olarak daha önce verilmiş Rekabet Kurulu kararları bulunması nedeniyle aynı hususta yeni bir karar alınmasına yer olmadığına,

2- Mazda Motor Logistics Europe N.V., Merkezi Belçika, Türkiye İstanbul Şubesi ve Mazda Motor Türkiye A.Ş. unvanlı şirketlere yönelik haksız fesih iddiaları bakımından, başvuru sahibi şirket ile aralarında herhangi bir bayilik sözleşmesi bulunmadığından iddiaların hukuki gerekçeden yoksun olduğuna,

250 3- Nissan Otomotiv A.Ş. ve Hyundai Assan Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından başvuru sahibi teşebbüsün adı geçen distribütör firmaların bayilerinden satın almış olduğu araçları ilk satış fiyatından daha yüksek bir bedelle şikâyetçiden baskı uygulamak suretiyle satın alındığı yönündeki iddiaların 4054 sayılı Kanun kapsamında olmadığına, işbu hususta söz konusu olacak bir uyuşmazlığın Borçlar Kanunu uyarınca değerlendirilmesi gerektiğine,

4- Baylas Otomotiv A.Ş.'nin başvuru sahibi teşebbüse yönelik ayrımcılık uyguladığı iddiasına ilişkin olarak söz konusu teşebbüsün hâkim durumda bulunmaması sebebiyle 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında herhangi bir kötüye kullanma halinin söz konusu olmadığına,

260 5- Bu itibarla işbu başvuruda iddia edilen hususlar bakımından 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.

10-24/336-121